

**CONSIDERAȚII PE MARGINEA VIEȚII ȘI ACTIVITĂȚII
MEDICULUI VIRGIL CENARIU,
PRIMUL DIRECTOR ROMÂN AL SPITALULUI DIN TURDA**

Răzvan-Mihai NEAGU
Colegiul Tehnic Turda

**Considerations Regarding the Life and Activity of Doctor Virgil Cenariu, the First
Romanian Director of the Turda Hospital
ABSTRACT**

The subject of this study is a prominent personality of the city of Turda, unknown both to the reading public and to specialists, the doctor Virgil Cenariu. There is no material that has as its subject the investigation of his life and activity. He studied at the Faculty of Medicine in Cluj and obtained the title of Doctor of Medicine. This doctor dedicated most of his life to treating the physical sufferings of the inhabitants of Turda. He participated in the First World War, being the doctor of Regiment No. 31st Infantry from the Austro-Hungarian army. He stood out for his courage and spirit of sacrifice, receiving numerous decorations. In the interwar period, Virgil Cenariu was the first Romanian director of the hospital in Turda. He also got involved at the social level, participating in various events. The doctor Virgil Cenariu contributed decisively to the establishment of life in Turda on Romanian bases. From a religious point of view, doctor Cenariu was a believer of the Greek-Catholic Church. During the Second World War, Virgil Cenariu took care of the organization of the military hospital in Turda and the treatment of Romanian soldiers wounded on the front.

Cuvinte cheie: medicină, Turda, Primul Război Mondial, director, Biserica Greco-catolică
Key words: medicine, Turda, First World War, director, Greek-Catholic Church

Preliminarii. Originea și familia viitorului medic

Subiectul acestui studiu este o personalitate marcantă a orașului Turda, necunoscută atât publicului cititor, cât și specialiștilor, medicul Virgil Cenariu (1885-?). Practic nu există niciun material, care să aibă ca subiect investigarea vieții și activității acestuia, deși el și-a dedicat o mare parte din existența sa, orașului de pe Arieș și tratării suferințelor trupești ale locuitorilor săi.

Medicul Virgil Cenariu se înscrie în rândul membrilor elitei medicale românești a Transilvaniei, care prinde contur în a doua jumătate a secolului al XIX-lea și prima jumătate a secolului al XX-lea, amintind aici nume precum: Alexandru Vaida-Voevod, Iuliu Hațieganu, Victor Babeș, Aurel C. Popovici, Lazăr Popovici, Tit Liviu Tilea, Emil Colbazi, Ion Cuparescu, Coriolan Tătătru, Leon Daniello, Gheorghe Bilașcu, Emil Pușcariu și alții. Acești medici s-au implicat în cadrul mișcării naționale a românilor din Transilvania, aducându-și o prețioasă contribuție la realizarea actului unirii Transilvaniei cu România. Prin activitatea medicală și (sau) politică pe care au defășurat-o acești medici au

contribuit la sporirea prestigiului comunității românești din Transilvania și nu numai.

Virgil Cenariu s-a născut la 4 iunie 1885, în localitatea Coc¹ din comitatul Turda-Arieș (azi Pădureni, com. Tritenii de Jos, jud. Cluj), într-o familie românească de confesiune greco-catolică, tatăl său fiind Ioan Cenariu (notar cercual și mare proprietar de pământ), iar mama sa se numea Anica². Protocolul botezaților Parohiei greco-catolice Coc consemnează faptul că Virgil a fost botezat la 19 iulie 1885 de către preotul Ioan Bugner, paroh greco-catolic în Tritenii de Jos, care i-a fost și naș de botez, împreună cu soția sa, preoteasa Carolina. Interesant este faptul că în respectivul document se arată că micul Virgil a fost vaccinat împotriva varicelei în anul 1886³.

Ioan Cenariu (1840-1929), tatăl viitorului medic, era membru al Despărțământului Turda al asociațiunii ASTRA⁴. El a fost unul dintre frunțașii satului Coc, care s-a preocupat de ridicarea poporului român din acele locuri. Astfel, din 1866, el a făcut demersuri pentru ridicarea unei școli românești din banii comunei. Ioan Cenariu a donat pentru ridicarea bisericii suma de 70 de florini, bani care reprezentau remunerația sa în calitate de notar comunal. Pentru buna funcționare a școlii românești, în anul 1872, el s-a preocupat ca 17 iugăre de pământ să fie întabulate pe această instituție. În anul 1874, în urma demersurilor întreprinse de el, cimitirul comunal s-a mărit cu un iugăr și jumătate. Mereu preocupat de problemele școlii, în anul 1877, Ioan Cenariu a donat încă 25 de florini pentru aceasta. El a fost cel care a pus bazele (în 1879) a bibliotecii parohiale din Coc, numită „Cenăreana”, cu un fond de de 67 de florini și cu statute aprobate de Consistoriul de la Blaj. Împreună cu alți săteni, între anii 1891-1892, Ioan Cenariu a creat un fond de bucate, iar în anul 1899, a donat bisericii pomi pentru plantarea lor în cimitir. Apropiat al bisericii parohiale greco-catolice, între anii 1879-1886, Ioan Cenariu a fost prim-curator⁵. Ioan Cenariu a decedat la 16 februarie 1929, la vârsta de 89 de ani⁶.

Din cercetările efectuate de noi, Virgil Cenariu a avut cel puțin o soră și doi frați. **Silvia Cenariu** (1879-1912)⁷. Despre aceasta presa vremii atestă faptul că în anul 1905 a câștigat un concurs de dezlegat ghicitori, fiind premiată cu

¹ Localitatea Coc este atestată documentar în anul 1406, iar din 1964 se numește Pădureni, fiind inclusă (azi) în comuna Tritenii de Jos din județul Cluj). Suci 1968, p. 29.

² SJCANR, *Colecția Registre Parohiale de Stare Civilă (1700-1960)*, Protocolul botezaților Parohiei greco-catolice Coc/Pădureni (1876-1886), f. 114.

³ *Ibidem*.

⁴ *Transilvania*, nr. 5, septembrie-octombrie 1912, p. 349.

⁵ *Foaia Poporului*, Sibiu, nr. 38, 19 septembrie/1 octombrie 1899, p. 454.

⁶ *Arieșul*, Turda, nr. 9, 24 februarie 1929, p. 3.

⁷ SJCANR, *Colecția Registre Parohiale de Stare Civilă (1700-1960)*, Protocolul botezaților Parohiei greco-catolice Coc/Pădureni (1876-1886), f. 91.

volumul „Un erou al timpului nostru” de Mihail Lermontov⁸. Silvia Cenariu s-a căsătorit la 28 august 1907 cu Ioan Mureșan, ceremonia având loc în satul Coc⁹. Din păcate, la doar 33 de ani, în 19 septembrie 1912, Silvia Mureșan a încetat din viață, fiind înmormântată în satul natal, în 22 septembrie 1912¹⁰.

Primul frate a lui Virgil Cenariu a fost **Emil Cenariu** (1882-1906)¹¹, student la Facultatea de Drept și Științe Politice a Universității din Cluj între anii 1900-1904. Din păcate a murit la doar 24 de ani, în 30 aprilie 1906, pe când era doctorand al facultății juridice clujene¹².

Al doilea fratele a lui Virgil Cenariu a fost **Septimiu Sever Cenariu** (1891-1922). Acesta s-a născut la Sibiu, în 15 iunie 1891. A terminat studiile medii la Gimnaziul Fundațional din Năsăud, ulterior a optat pentru cariera medicală. Inițial a studiat medicina la Universitatea din Cluj, între anii 1911-1914, iar ulterior a studiat la Facultatea de Medicină și Farmacie a Universității Regale Maghiare din Budapesta în perioada 1916-1919, iar la 31 mai 1919, devine doctor în medicină¹³. Despre medicul Septimiu Sever Cenariu știm că inițial a profesat medicina în calitate de medic secundar la Spitalul din Turda, condus de fratele său, iar ulterior, începând cu 1 iulie 1921 a fost transferat ca medic și director la Spitalul Mociu (azi în jud. Cluj)¹⁴. A avut o viață scurtă, murind la doar 31 de ani, în 6 aprilie 1922, după un *morb îndelungat și greu*, conform presei epocii¹⁵.

Așadar, Virgil Cenariu a crescut într-o familie cu preocupări culturale, în care erau promovate și cultivate valorile naționale românești, dar și apetența pentru carte și învățătură.

Tânărul Virgil Cenariu își finalizează studiile medii la Gimnaziul Superior Greco-Catolic „Samuil Vulcan” din Beiuș, una dintre cele mai prestigioase instituții de învățământ românești, unde în anul 1902 își susține examenul de maturitate (azi bacalaureat). A fost într-o clasă deosebit de bună, dintre colegii săi îi amintim pe Mihail Cosma (protopopul ortodox al Ineului, deputat în

⁸ *Foaia Poporului*, Sibiu, nr. 45, 6/19 noiembrie 1905, p. 605.

⁹ *Unirea*, Blaj, nr. 32, 17 august 1907, p. 285.

¹⁰ SJCANR, *Colecția Registre Parohiale de Stare Civilă (1700-1960)*, Protocolul botezaților, cununaților și morților Parohiei greco-catolice Coc/Pădureni (1906-1915), f. 139; *Foaia Poporului*, Sibiu, nr. 38, 16/29 septembrie 1912, p. 7; *Gazeta Transilvaniei*, Brașov, nr. 199, 11/24 septembrie 1912, p. 3.

¹¹ SJCANR, *Colecția Registre Parohiale de Stare Civilă (1700-1960)*, Protocolul botezaților Parohiei greco-catolice Coc/Pădureni (1876-1886), f. 105.

¹² SJCANR, *Colecția Registre Parohiale de Stare Civilă (1700-1960)*, Protocolul botezaților, cununaților și morților Parohiei greco-catolice Coc/Pădureni (1906-1915), f. 109; *Foaia Poporului*, Sibiu, nr. 17, 23 aprilie/6 mai 1906, p. 225.

¹³ Sigmirean 2000, p. 565, nr. 4609; p. 427, nr. 2050.

¹⁴ *Monitorul Oficial*, nr. 53, 13 iunie 1922, p. 2779.

¹⁵ *Turda*, Turda, nr. 16, 16 aprilie 1922, p. 2.

perioada interbelică), Petru Papp (protopopul ortodox al Beiușului), Remus Pașca (originar din Albac, avocat, senator, prefect al județului Turda), Iustin Monția (paroh ortodox la Șicula, jud. Arad, deputat în primul parlament al României Mari)¹⁶.

Perioada studenției

După finalizarea studiilor medii, Virgil Cenariu a ales să studieze la Facultatea de Medicină din cadrul Universității din Cluj. A fost student medicinist în orașul de pe Someșul Mic între anii 1902-1907¹⁷. La 13 iunie 1908, Virgil Cenariu și-a susținut cu succes teza de doctorat, primind titlul de doctor în medicină¹⁸.

În timpul studiilor medicale, Virgil Cenariu s-a implicat și în viața extrașcolară, fiind o prezență agreabilă și constantă a diverselor activități ale studențimii românești. Presa vremii îl surprinde pe tânărul student în 30 ianuarie 1904, ca participant la o serată a tinerimii universitare românești din Cluj, desfășurată la Casina românească, în cadrul căreia frații Emil și Virgil Cenariu au interpretat un duet cu violina. Ziaristii au consemnat: „În frații Cenariu am descoperit noue talente musicale. Emil a cântat „La Paloma” și un vals românesc, er Virgil l’a acompaniat cu multă dexteritate, cântând terțul de la numitele piese. Aplause frenetice îi recheamă pe podiu, unde la dorința publicului au cântat câte-va piese românești de la sate”¹⁹. Virgil Cenariu a avut o mare pasiune pentru muzică pe care și-a păstrat-o toată viața. În timpul studenției, el a fost membru al Reuniunii salvatorilor din Cluj, aducându-și o prețioasă contribuție la ajutorarea celor aflați în suferință. În cadrul adunării generale a acestei asociații din 6 mai 1906, sunt distinși mai mulți mediciști români, printre care și Virgil Cenariu, care primește o diplomă de onoare cu laudă²⁰.

Viitorul medic a fost protagonistul și unei întâmplări nefericite în anul 1907. În cadrul unor exerciții fizice, la proba de aruncare cu discul, un student maghiar l-a lovit puternic în cap pe Virgil Cenariu. Conform presei vremii, el a căzut, pierzându-și cunoștința. I s-a acordat primul ajutor la fața locului, apoi a fost transportat cu ambulanța la spital, unde a primit îngrijiri medicale de specialitate. Deși medicii clujeni au spus că lovitura a fost fatală, Virgil Cenariu, conștient fiind, a reușit să vorbească cu reporterul ziarului brașovean, *Gazeta Transilvaniei*, povestind toată întâmplarea. Ca o măsură de prevedere, tânărul student a fost împărțășit cu Sfintele Taine, având dureri mari. Virgil Cenariu era

¹⁶ Pavel 1928, p. 256.

¹⁷ Sigmirean 2000, p. 557, nr. 4498.

¹⁸ Karady, Nastasă 2004, p. 180.

¹⁹ *Gazeta Transilvaniei*, Brașov, nr. 18, 24 ianuarie/ 8 februarie 1904, p. 3.

²⁰ *Răvașul*, Cluj, nr. 18-19, 12 mai 1906, p. 73.

caracterizat: *tânăr foarte brav, harnic și tuturor simpatic*. În ancheta deschisă de poliția clujeană, luându-i-se un interogatoriu, studentul medicinist român a declarat că dacă va muri, nu dorește fie pedepsit cel care l-a lovit²¹. Virgil Cenariu a trecut cu bine peste acest incident.

După absolvirea facultății, Virgil Cenariu a fost medic la Turda, integrându-se perfect în comunitatea locală și devenind în scurt timp, un membru de vază al acesteia. Presa vremii remarcă prezența sa la diverse evenimente cu caracter monden și caritativ, atât în orașul de pe Arieș, cât și în alte locuri mai apropiate sau mai îndepărtate. Astfel, la 9 ianuarie 1912, medicul a participat la un concert organizat de filiala Turda a Societății pentru crearea unui fond de teatru român, cu concursul teologilor din Blaj, desfășurat la Hotelul „Elisabeta”, în scopul colectării de fonduri pentru această asociație românească, Cenariu contribuind cu două coroane²². Ulterior, în 12 februarie 1912, medicul român a donat suma de cinci coroane la balul organizat la Blaj pentru ajutorarea elevilor săraci și bolnavi din orașul de la confluența Târnavelor²³.

Virgil Cenariu a fost un colaborator apropiat al asociațiunii ASTRA. La 2 august 1913, el a luat parte la adunarea generală a Despărțământului Turda desfășurată la Cheia, cu participarea elitei intelectuale turdene (avocații Valer Moldovan, Augustin Rațiu și George Pătăceanu, preotul Nicolae Portos Rațiu etc.), Virgil Cenariu susținând o prelegere despre igienă pentru copiii din localitate²⁴. La o zi distanță (3 august 1913), el s-a aflat printre participanții la o petrecere de vară *cu producțiune teatrală*, care a avut loc la Petreștii de Jos, iar pentru folosul bisericii din localitate, medicul turdean a donat 2,6 coroane (sic.)²⁵.

Pe plan familial, cunoaștem faptul că medicul Virgil Cenariu a fost căsătorit și a avut cel puțin doi copiii, cunoscuți nouă: Virgil Cenariu, profesor de muzică (între anii 1945-1953 la Liceul „Regele Ferdinand” din Turda) și Ema Cenariu (actriță la teatrul din Turda).

Virgil Cenariu și Primul Război Mondial

Medicul turdean a avut o frumoasă carieră de medic militar, începută la Gyula și continuată la Sibiu și Brno. Din presa epocii aflăm că printr-o decizie imperială, începând cu 1 iunie 1911, Virgil Cenariu a fost numit medic asistent adjunct în rezervă²⁶.

²¹ *Gazeta Transilvaniei*, Brașov, nr. 89, 20 aprilie/3 mai 1907, p. 3.

²² *Gazeta Transilvaniei*, Brașov, nr. 27, 5/18 februarie 1912, p. 3; *Românul*, Arad, nr. 21, 26 ianuarie/8 februarie 1912, p. 7.

²³ *Unirea*, Blaj, nr. 24, 5 martie 1912, p. 5.

²⁴ *Gazeta Transilvaniei*, Brașov, nr. 163, 27 iulie/9 august 1913, p. 3.

²⁵ *Unirea*, Blaj, nr. 90, 9 septembrie 1913, p. 4.

²⁶ *Pester Lloyd* (Abendblatt), Budapest, nr. 134, 8 iunie 1911, p. 3.

În Șematismul militar austriac pe anul 1912, el figurează ca medic asistent (*assistenzärzte*), în rezervă, în cadrul Regimentului nr. 31 de Infanterie din Sibiu²⁷. La fel este consemnat și în șematismele pe anii 1913 și 1914²⁸. Conform presei epocii, începând cu 1 noiembrie 1914, Virgil Cenariu este avansat la gradul de medic-locotenent, în rezervă, la Regimentul nr. 31 de Infanterie²⁹.

În cadrul unei colecte pentru răscumpărarea felicitărilor de Anul Nou (1914/1915), organizată în rândul elitei orașului Turda de doamnele Catinca Moldovan și Maria Ciuta, medicul Cenariu a donat suma de o coroană și 90 de fileri³⁰.

În primăvara anului 1915, Virgil Cenariu se afla la Brno (azi în Republica Cehă), acolo unde regimentul din care făcea parte și-a mutat garnizoana. Ne bazăm această afirmație pe faptul că militarul român Eftimiu Traian Georgescu (*aspirant de ofițer și funcționar la Banca „Albina”*), aflat în capitala Moraviei, făcea o colectă pentru ajutorarea soldaților cu membrele amputate în război sau care și-au pierdut vederea, printre donatori regăsindu-se și medicul Virgil Cenariu, care a contribuit cu suma de patru coroane³¹.

În scriptele militare ale anului 1916, Virgil Cenariu apare ca medic superior (*oberärzte*), fiind decorat cu Medalia de Merit Militar „Signum Laudis” din bronz cu panglica Crucii Meritului Militar (*Bronzene Militärverdienstmedaille am Bande des Militärverdienstkreuzes*)³². O mențiune identică despre medicul turdean apare și în anul 1917³³. La începutul aceluiași an, împăratul Carol I a poruncit încă o dată să fie anunțată cea mai înaltă recunoaștere elogioasă, pentru comportament curajos și de sacrificiu în fața inamicului pentru medicul Virgil Cenariu³⁴.

Ulterior, statutul lui Cenariu se va modifica, în sensul că pentru anul 1918, el este medic de regiment (*regimentsärzte*) la unitatea militară amintită mai sus, în urma unei decizii a împăratului Carol I³⁵. Se consemna faptul că avea decorația menționată anterior, alături de Medalia de Merit Militar „Signum Laudis” din argint cu panglica Crucii Meritului Militar (*Silberne Militärverdienstmedaille am Bande des Militärverdienstkreuzes*)³⁶. Ambele decorații aveau spade (semn că participase la lupte, unde s-a distins). De

²⁷ Schematismus 1912, p. 1279.

²⁸ Schematismus 1913, p. 1347; Schematismus 1914, p. 1162.

²⁹ *Gazeta Transilvaniei*, Brașov, nr. 239, 29 octombrie/11 noiembrie 1914, p. 2; *Reichpost* (Morgenblatt), Wien, nr. 531, 7 noiembrie 1914, p. 15.

³⁰ *Gazeta Transilvaniei*, Brașov, nr. 3, 4/17 ianuarie 1915, p. 3.

³¹ *Gazeta Transilvaniei*, Brașov, nr. 18, 15/28 aprilie 1915, p. 2.

³² Ranglisten 1916, p. 1035.

³³ Ranglisten 1917, p. 1377.

³⁴ *Pester Lloyd* (Abendblatt), Budapesta, nr. 7, 7 ianuarie 1917, p. 3.

³⁵ *Die Zeit* (Morgenblatt), Wien, nr. 5.542, 2 martie 1918, p. 8.

³⁶ Ranglisten 1918, p. 1700.

asemenea, pentru conduita sa militară, tot în anul 1918, Virgil Cenariu a fost decorat de împăratul Carol I cu Crucea de cavaler a Ordinului „Franz Joseph” cu decorația de război și spade³⁷.

Din păcate nu avem alte date despre participarea lui Virgil Cenariu la Marele Război, cercetări ulterioare putând aduce informații noi despre acest subiect. Cert este că s-a acoperit de glorie, primind importante decorații. Medicul Cenariu și-a făcut datoria, tratându-i pe soldații răniți pe front, pe mulți salvându-i de la moarte.

A revenit din război acasă, iar la 24 noiembrie 1918 medicul Virgil Cenariu este atestat în calitate de *membri de încredere al adunării electorale* a Cercului electoral Luduș din comitatul Turda-Arieș, prezidată de Basiliu Suciu (protopop greco-catolic din Căpușu de Câmpie), în cadrul căreia s-au ales delegații acestui cerc pentru Marea Adunare Națională din 1 decembrie 1918 de la Alba Iulia³⁸. Pe de altă parte, ziarul maghiar din Turda, *Aranyosvidek*, nr. 53 din 30 noiembrie 1918, anunța publicul cititor că medicul militar Virgil Cenariu s-a întors în orașul de pe Arieș și consultă pacienți în Piața Centrală, nr. 18³⁹. Nu știm dacă medicul turdean a participat la marele eveniment din 1 decembrie 1918 de la Alba Iulia. În mod cert, într-o calitate oficială nu a fost (delegat de drept, ales, titular sau supleant). Dacă a participat, a făcut-o în mod privat.

Activitatea în perioada interbelică

În perioada interbelică, medicul Virgil Cenariu a făcut parte din echipa primului prefect român al județului Turda-Arieș, avocatul Zosim Chirtop din Câmpeni. Astfel, el a fost numit la conducerea spitalului din Turda, în calitate de director⁴⁰. A deținut această funcție pe toată durata epocii interbelice, până în anul 1945, fiind cel mai reprezentativ medic turdean din prima jumătate a secolului al XX-lea. În primul *Almanah Medical* editat în 1924 la Cluj, se specifică faptul că spitalul din Turda, condus de medicul Cenariu are două secții: chirurgie și medicală⁴¹. Virgil Cenariu a contribuit, prin funcția deținută și activitatea desfășurată, la așezarea vieții publice din Turda pe baze românești. Directorul Cenariu a modernizat spitalul, demarând un amplu proiect de renovare. De asemenea, el a adus un aparat cu raze X, necesar desfășurării în bune condiții a actului medical⁴².

Medicul a avut o contribuție remarcabilă și la reorganizarea învățământului turdean. El a făcut parte din primul corp profesoral al Liceului

³⁷ *Die Zeit* (Morgenblatt), Wien, nr. 5.585, 16 aprilie 1918, p. 4; *Pester Lloyd* (Abendblatt), Budapest, nr. 85, 10 aprilie 1918, p. 7.

³⁸ *1918 la români*, vol. IX, 1989, p. 446.

³⁹ *Aranyosvidek*, Turda, 53 szam, 1918 november 30, p. 3.

⁴⁰ *Aranyosvidek*, Turda, 3 szám, 1919 január 18, p. 2.

⁴¹ *Almanah* 1924, p. 151.

⁴² *Damó* 1931, pp. 369-370.

„Regele Ferdinand” din Turda, unde a predat igiena și a fost medic al internatului (1919). A predat până în anul 1925. De asemenea, el a fost ales membru în Eforia școlară, care s-a constituit la 21 august 1919, sub președinția protopopului ortodox Iovian Mureșan⁴³. În anul 1925, medicul figura printre membrii Comitetului școlar al liceului (creat în 1922), alcătuit din profesori și personalități ale orașului, care se ocupa de problemele administrative ale școlii și internatului⁴⁴.

Pe plan politic, în anul 1920, Virgil Cenariu s-a numărat printre fondatorii filialei județene Turda a Partidului Național Liberal, cea mai importantă formațiune politică democratică a perioadei interbelice. Distinsul avocat a rămas pentru întreaga viață membru în acest partid, fiind o figură exponențială a liberalismului turdean interbelic.

Calitatea aceasta, precum și funcția importantă pe care o deținea (director al spitalului din Turda) i-au adus și neplăceri. Astfel, medicul turdean a fost defăimat în presa interbelică favorabilă rivalilor din Partidul Național Român/Partidul Național Țărănesc. În contextul alegerilor din anul 1922, câștigate la nivel național (inclusiv la Turda) de Partidul Național Liberal, medicul Cenariu este jignit de un ziar clujean, favorabil Partidului Național: „doctorul Cenariu, care lovea pe soldații români cu piciorul în burtă, să nu simuleze, ci să se întoarcă repede la front, să moară pentru patrie și prea sfântul împărat Francisc Iosif”⁴⁵.

În primii ani ai perioadei interbelice, medicul turdean a fost gazdă pentru mari personalități ale istoriei României. La 20 mai 1922, Virgil Cenariu l-a primit la Spitalul din Turda pe episcopul Nicolae Ivan al Vadului, Feleacului și Clujului, aflat în drum spre Munții Apuseni⁴⁶. Ierarhul a fost condus de director prin saloane și a primit explicații.

Pentru toate meritele sale, la sfârșitul anului 1922, Regele Ferdinand I al României îl decorează pe medicul turdean Virgil Cenariu cu Ordinul „Steaua României”, în grad de cavaler⁴⁷.

Conform datelor din presa vremii, se pare că Virgil Cenariu era un pasionat vânător. Astfel, în 1922 el figurează ca președinte al Societății de vânat din Turda și împrejurimi, fiind numit de Ministerul Agriculturii și Domeniilor, „păzitor public al vânatului și inspector de vânătoate peste județul Turda-Arieș”⁴⁸.

⁴³ Anuarul Liceului 1920, pp. 7, 17-18.

⁴⁴ Lobonț 2009, p. 27.

⁴⁵ *Patria*, Cluj, nr. 49, 7 martie 1922, p. 2.

⁴⁶ *Telegraful Român*, Sibiu, nr. 44, 7/20 iunie 1922, p. 2.

⁴⁷ *Turda*, Turda, nr. 48, 3 decembrie 1922, p. 5.

⁴⁸ *Turda*, Turda, nr. 49, 10 decembrie 1922, p. 5.

La 1 aprilie 1923, Virgil Cenariu este confirmat definitiv medic primar la Spitalul din Turda, unde era și director, printr-un decret emis de Regele Ferdinand, la propunerea ministrului secretar de stat la Departamentul sănătății publice, al muncii și ocrotitorilor sociale⁴⁹.

La 13 iulie 1923, Regina Maria însoțită de principele moștenitor Carol (viitorul Rege Carol al II-lea) și soția sa prințesa Elena (viitoarea Regină Elena, mama Regelui Mihai), a venit (din nou) la Turda. Regina a vizitat, printre alte obiective, spitalul județean, unde a fost primită de directorul Cenariu, de contesa Maria Bethlen și protopopul Iovian Mureșan, în calitate de senator. Regina i-a vizitat și încurajat pe bolnavi, fiind însoțită de ministrul Sănătății Publice, George Mârzescu și de generalul Petala⁵⁰.

Distinsul medic își arată din nou pasiunea pentru muzică la 30 octombrie 1926, când în organizarea Reuniunii femeilor greco-catolice din Turda, a avut loc la teatrul din localitate, un concert susținut de artiști ai Operei din Cluj, printre care și Maximilian Săveanu, cu concursul Societății Corale Române, dar și al unor notabilități locale: medicul Virgil Cenariu, profesorul Ilie Marinca și avocatul Emil Chețianu⁵¹.

Virgil Cenariu a fost un credincios fidel Bisericii Greco-Catolice. În anul 1928, el s-a implicat într-un protest al acestei comunități de credință din Turda față de noua lege a cultelor, care aducea atingere Bisericii Blajului. Acțiunea de protest a fost trimisă Înaltei Regente, Senatului, Ministerului Cultelor și mitropolitului Vasile Suci, originalul fiind păstrat în arhiva bisericii greco-catolice din Turda Veche. Protestul era semnat, printre alții de: medicul Virgil Cenariu, avocații Augustin Rațiu, Emil Chețianu și Iuliu Popescu, profesorii Petru Suci Teodor Murășanu și George Mărie, preoții Nicolae Portos Rațiu și Ioan Cârnațiu, inginerul Corneliu Mesaroșiu etc⁵².

Referitor la situația sa militară, începând cu 1 iulie 1929 ofițerii din fosta armată austro-ungară sunt primiți în rândul cadrelor de rezervă ale Armatei Regale Române. Medicul turdean avea gradul de căpitan⁵³.

Interesant este faptul că medicul turdean Virgil Cenariu a jucat un oarecare rol în contextul revenirii în țară a principelui Carol (viitorul Rege Carol al II-lea), care dorea să-și revendice tronul la care a renunțat în anul 1925. În dimineața zilei de 6 iunie 1930, Carol a plecat din orașul München spre România, aflându-se la bordul unui avion Farman pilotat de francezul Marcel Lallouette. Din cauza unei defecțiuni tehnice, pilotul a fost obligat să aterizeze forțat în apropiere de Oradea. Ulterior, a mai urmat încă o aterizare forțată, de

⁴⁹ *Monitorul Oficial*, nr. 150, 7 octombrie 1923, p. 7521.

⁵⁰ *Turda*, Turda, nr. 28, 23 iulie 1923, p. 1.

⁵¹ *Universul*, București, nr. 250, 28 octombrie 1926, p. 2.

⁵² *Unirea*, Blaj, nr. 14, 7 aprilie 1928, p. 5.

⁵³ *Universul*, București, nr. 150, 4 iulie 1929, p. 4.

data aceasta în câmp deschis în zona localității Vadu Crișului. Fiind așteptat la Cluj, avionul lui Carol a început de să fie căutat de trei piloți din Forțele Aeriene Regale. A fost găsit, iar fiind preluat, viitorul monarh și-a continuat drumul până la Cluj într-un alt avion pilotat de căpitanul Opriș. Ajuns la Cluj în jurul orei 20.30 în ziua de 6 iunie 1930, împreună cu colonelul Victor Precup (nepotul lui Ștefan Cicio-Pop) și colonelul Dahinten, medicul turdean Virgil Cenariu l-a întâmpinat pe viitorul suveran pe aerodromul din Cluj-Someșeni, salutându-l în numele poporului din Transilvania⁵⁴. Prezența sa la acest eveniment a cauzat neplăceri în rândul filialei județene Turda a Partidului Național Liberal, partid care nu a dorit revenirea lui Carol în țară. În ziarul bucureștean *Adevărul*, nr. 14.256 din 20 iunie 1930, se afirmă că prezența lui Cenariu acolo a fost întâmplătoare și există unele voci în partid, care cer excluderea sa. Pe de altă parte, președintele liberalilor turdeni, fostul ministru Gheorghe Cipăianu, întrebând fiind cine l-a autorizat pe medicul Cenariu să-l salute în numele poporului din Transilvania, a răspuns că acesta a fost copleșit de emoția momentului⁵⁵. Prin gestul său, medicul turdean a pus într-o situație cel puțin stânjenitoare Partidul Național Liberal, care la acea vreme era în opoziție, știindu-se faptul că revenirea lui Carol în țară s-a făcut cu aprobarea și implicarea rivalilor politici din Partidul Național Țărănesc (atunci aflat la guvernare).

În vara anului 1930, medicul Virgil Cenariu a fost victima unui accident rutier. Pe când se deplasa cu motocicletă sa între Opișani și Poiana (azi cartiere ale orașului Turda), un automobil, care mergea cu viteză a intrat în el și l-a accidentat, suferind leziuni grave. A fost transportat la spitalul din Turda pentru îngrijiri medicale⁵⁶.

Virgil Cenariu a contribuit la constituirea secției județene Turda a Colegiului Medicilor din România, fiind ales în ședința inaugurală din 1 octombrie 1930, membru în consiliu⁵⁷.

Marea Criză Economică (1929-1933) a atins și zona Turzii, fapt care s-a reflectat în activitatea spitalului județean. În vara anului 1932, instituția menționată condusă de medicul Virgil Cenariu nu a mai putut achita gazul consumat. Societatea de Gaz Metan din Turda a oprit furnizarea la spital, privând astfel pacienții de un act medical corespunzător. În fața acestei situații, Cenariu a cerut conducerii Societății de Gaz să nu taie conducta, ci doar să sigileze robinerele, directorul spitalului având intenția să rupă acel sigiliu pentru a nu-i abandona pe cei bolnavi. Situația complicată a spitalului turdean era

⁵⁴ *Universul*, București, nr. 128 bis, 10 iunie 1930, p. 1; Quinlan 2008, p. 149; Rad, Rad 2021, p. 229.

⁵⁵ *Adevărul*, București, nr. 14.256, 20 iunie 1930, p. 5.

⁵⁶ *Dimineața*, București, nr. 8.471, 23 iulie 1930, p. 6.

⁵⁷ *Patria*, Cluj, nr. 214, 8 octombrie 1930, p. 2.

cunoscută și de primarul orașului, Augustin Rațiu, care s-a deplasat la București pentru a o expune celor în drept și chiar regelui⁵⁸. Remarcăm devotamentul medicului față de bolnavii pe care îi îngrijea, rămânând la dispoziția acestora, chiar și în cazul unei situații dificile așa cum a fost cea legată de gazul metan. Virgil Cenariu era prefect conștient că oprirea gazului afecta în mod negativ calitatea actului medical și a depus eforturi pentru soluționarea acestei probleme, care era cunoscută de instituțiile administrației publice locale (Primăria orașului Turda).

În august 1934, medicul a participat la congresul învățătorilor transilvăneni de la Turda, desfășurat în prezența ministrului instrucțiunii publice, cultelor și artelor, liberalul Constantin Angelescu⁵⁹.

Presa epocii, îl atestă pe distinsul medic în 13 iunie 1936, ca participant la congresul filialei județene Turda a Partidului Național Liberal, sub președinția fostului ministru Gheorghe Cipăianu, împreună cu elita acestei formațiuni (Vasile Meșter, Ioan Boeriu, Vasile Candrea, Ion Modrigan, Iuliu Gențiu, Grigore Biji, Remus Pașca, Mihai Moldovan, Emil Maior sau Teodor Oțel)⁶⁰.

În publicația bucureșteană *Curentul*, condusă de Pamfil Șeicaru, în anul 1936 sunt publicate două articole despre un scandal de la spitalul din Turda, care îl are ca protagonist pe directorul Virgil Cenariu. Conform ziarului amintit, el și-a pierdut calmul după numirea de către Ministerul Sănătății, prin decizia nr. 60.619 din 26 august 1936, a unui administrator (Cimpoieru) la instituția medicală turdeană. Cel proaspăt numit vine să-și ia în primire postul (la 27 august 1936), însă se lovește de împotrivirea directorului Cenariu. Personalul auxiliar al spitalului îl înștiințează pe Cimpoieru că nu este exclus să fie împușcat de director dacă va insista să vină pe acea funcție. Cel numit se adresează ministerului de resort și Inspectoratului Sanitar, însă în zadar. Directorul spitalului a fost sancționat cu reținerea salariului pe o lună, însă Cimpoieru nu este lăsat să-și ocupe postul. Virgil Cenariu este acuzat de respectivul ziar că a transformat spitalul din Turda în moșia sa, că amenință lumea cu pistolul, înjură pe cine apucă, nu ține seama de deciziile ministeriale, iar bolnavii nu beneficiază de hrană și condiții optime de tratament. În continuare se afirma că, venirea lui Cimpoieru ar distruge un plan al lui Cenariu de a-și căsători una dintre fiice cu contabilul spitalului (Gheorghe Deac), care ar urma să preia el postul de administrator⁶¹. În lipsa altor date, nu ne putem pronunța asupra scandalului de la spitalul din Turda. Cele afirmate în ziarul bucureștean

⁵⁸ *Lupta*, București, nr. 3196, 1 iulie 1932, p. 2.

⁵⁹ *Dimineața*, București, nr. 9.939, 29 august 1934, p. 12.

⁶⁰ *Viitorul*, București, nr. 8.527, 19 iunie 1936, p. 3.

⁶¹ *Curentul*, București, nr. 3.102, 20 septembrie 1936, p. 9; *Curentul*, București, nr. 3.112, 30 septembrie 1936, p. 8.

pot fi exagerări sau piese ale unei campanii de denigrare la adresa medicului turdean.

După cum arătam la începutul articolului, Virgil Cenariu a fost un iubitor și pasionat de muzică. În anul 1938, medicul cânta în cadrul unui concert de gală organizat la teatrul din Turda de Societatea Ortodoxă Națională a Femeilor cu concursul artiștilor de la opera din Cluj pentru colectarea de fonduri necesare finalizării picturii Catedralei ortodoxe Sfinții Arhangheli Mihai și Gavriil din Turda⁶².

La 28 august 1938, medicul turdean participă la sfințirea bisericii greco-catolice din satul natal (Coc/Pădureni) oficiată de mitropolitul de la Blaj, Alexandru Nicolescu, însoțit de canonicii Gheorghe Dănilă și Victor Pop și secretarul mitropolitan Ilie Crihălmeanu. Evenimentul nu a fost lipsit de situații neprevăzute, înaltului ierarh făcându-i-se rău, cel care l-a ajutat într-o primă fază fiind medicul Virgil Cenariu⁶³.

În cadrul ședinței Comisiei administrative a Ministerului Muncii, Sănătății și Ocrotirilor Sociale din 25 mai 1938, se acordă drept de liberă practică medicului turdean, Virgil Cenariu, ca urmare a petiției pe care a făcut-o acesta⁶⁴.

Se poate afirma, fără a greși, că distinsul medic turdean era o personalitate medicală, cel puțin la nivel regional. Ne bazăm această afirmație pe faptul că în anul 1938, Virgil Cenariu este atestat ca membru supleant în cadrul Consiliului pentru examinarea candidaților la locurile vacante de medici secundari. El a îndeplinit acest rol pentru specialitatea chirurgie⁶⁵. De asemenea, un alt argument în sprijinul ideii noastre este faptul că medicul Cenariu a avut și preocupări publicistice, scriind un articol științific despre două proceduri în obstetrică și ginecologie⁶⁶.

Printr-o decizie a Ministerului Agriculturii și Domeniilor, nr. 83.323 din 28 martie 1939, Virgil Cenariu era eliberat din funcția onorifică de inspector de vânătoare al județului Turda⁶⁷.

Implicare socială în timpul celui de-Al Doilea Război Mondial

Medicul Virgil Cenariu a jucat un rol foarte important la nivelul organizării sanitare a județului Turda (Cluj-Turda) în timpul celui de-Al Doilea Război Mondial. Astfel, printr-o decizie (nr.15.744 din 16 mai 1940) a Ministerului Sănătății și Ocrotirilor Sociale sunt numiți pe o perioadă de patru ani, membrii Consiliului de Igienă și de Ocrotire județeană. Acest for era condus

⁶² *Curentul*, București, nr. 3.645, 26 martie 1938, p. 8.

⁶³ *Unirea*, Blaj, nr. 36, 3 septembrie 1938, p. 2; *Unirea Poporului*, Blaj, nr. 37, 11 septembrie 1938, p. 5.

⁶⁴ *Monitorul Oficial*, partea a II-a, nr. 128, 7 iunie 1938, p. 5838.

⁶⁵ *Universul*, București, nr. 310, 13 noiembrie 1938, p. 3.

⁶⁶ Cenariu 1941, pp. 170-171.

⁶⁷ *Monitorul Oficial*, nr. 78, 1 aprilie 1939, p. 2055.

de prefectul colonel Emil Crișan (președinte) și dr. Pavel Sârbu medic primar județean (vicepreședinte). Mai făceau parte ca membrii Iuliu Gențiu (delegatul Consiliului comunal al orașului de reședință), Virgil Cenariu (directorul spitalului), Ioan Russu (medicul șef al orașului), maiorul dr. Alexandru Săndulescu, Nicolae Dumitrescu (inginerul șef al județului), Ioan Murgău (farmacist, diriginte, concesionar), Gheorghe Russu (medicul veterinar șef al județului), Constantin Hada (avocat), Dumitru Ianeșiu (delegatul Uniunii Camerelor de Comerț și Industrie), Valer Lupescu (medicul asigurărilor sociale), Traian Grecu (reprezentantul Frontului Renașterii Naționale), Epaminonda Russu (delegatul Colegiului Medicilor)⁶⁸.

În toamna aceluiași an, Virgil Cenariu primește noi însărcinări. Astfel, printr-o decizie a Ministerului Muncii, Sănătății și Ocrotirilor Sociale, se numesc pe patru ani, următoarele persoane în cadrul Eforiei locale sanitare și de ocrotire socială a județului Turda: prefectul Vasile Hanu (președinte), medicul Pavel Sârbu (vicepreședinte), medicul orașului Turda Ioan Russu (membru), directorul spitalului județean Virgil Cenariu (membru), șeful Serviciului asigurărilor sociale din Turda Victor Moldovan (membru), reprezentanta Societății Femeilor Române, filiala Turda Emilia Muste (membru)⁶⁹.

În timpul ultimei conflagrații mondiale, Virgil Cenariu și-a continuat implicarea socială. O acțiune interesantă a elitei turdene a avut loc la începutul anului 1941, când generalul Ion Antonescu a înfrânt Rebeliunea legionară. Intelectualii din Turda au trimis o telegramă de omagiu și recunoștință conducătorului statului, exprimându-și gratitudinea pentru acțiunea generalului: „acțiunea D-voastră cu adevărat salvatoare de neam și țară”⁷⁰. Telegrama era semnată de medicul Virgil Cenariu, notarul Vasile Meșter, avocații Ioan Boeriu, Mihai Moldovan, Emil Chețianu, Iuliu Popescu, Iuliu Gențiu, Augustin Rațiu, farmacistul Ioan Murgău, profesorul George Mărie și alții⁷¹.

În timpul celui de-Al Doilea Război Mondial, medicul Virgil Cenariu a organizat spitalul din Turda, în vederea primirii și tratării răniților de pe front. Presa vremii arată că în toamna anului 1941 au sosit primii răniți la Turda. Aceștia au fost primiți la gară de autoritățile civile și militare conduse de primarul Iosif Chiorean, dar și membrele Societății de Cruce Roșie și a altor societăți de binefacere sub conducerea doamnei Elena Cadariu. De remarcat este faptul că turdenii și-au oferit ajutorul. Proprietarul „Grădinii cu bere”, Ion Abrudeanu a distribuit ceai, țigări și prăjituri. Răniții aduși la Turda aveau răni

⁶⁸ *Monitorul Oficial*, nr. 119, 24 mai 1940, p. 2431.

⁶⁹ *Monitorul Oficial*, nr. 264, 10 noiembrie 1940, p. 6393.

⁷⁰ *Universul*, București, nr. 35, 8 februarie 1941, p. 7.

⁷¹ *Ibidem*.

ușoare, la mâini și la picioare, iar printre medicii care s-a ocupat de ei a fost și Virgil Cenariu⁷².

Alături de elita orașului Turda, la începutul anului 1942, medicul Cenariu a participat la o șezătoare artistică-literară organizată de ziarul *Gazeta de la Turda*, în cadrul căreia s-au cântat cântece patriotice și s-au recitat poezii, tematica evenimentului fiind reîntregirea patriei. În cadrul șezătorii, remarcăm prezența primarului Iosif Chiorean, a protopopului ortodox Aurel Gliga, a economistului Dumitru Ianeșiu, a decanului baroului avocațial Mihai Moldovan, a profesorului Teodor Murășanu, a fostului primar Iuliu Gentiu și a farmacistului Ioan Murgău⁷³. Tot în această perioadă, prin decizia generalului Ion Boițeanu, secretar general în Ministerul Apărării Naționale, nr. 3687 din 16 februarie 1942, se numesc membrii supleanți în Comisia medicală mixtă de la Comandamentul VII Teritorial pentru clasarea invalizilor de război de pe raza Comandamentului VI Teritorial din garnizoanele Turda, Blaj, Alba Iulia și Beiuș. În cadrul garnizoanei Turda sunt numiți medicii Virgil Cenariu și Epaminonda Russu⁷⁴.

Distinsul medic a rămas o personalitate implicată social și în timpul ultimului război mondial. Astfel, în 1942 s-a constituit filiala Turda a Asociației Prietenii Universității din Cluj-Sibiu, eveniment onorat cu prezența de rectorul Iuliu Hațieganu. Din aceasta făceau parte membrii elitei turdene. Printre membrii de onoare s-a numărat și medicul Cenariu⁷⁵.

La 21 august 1943, Virgil Cenariu participă, împreună cu un alt medic turdean, Pavel Sârbu, în sediul Camerei de Comerț din Alba Iulia, la o conferință sanitară cu medicii primari din județele Alba, Arad, Bihor, Cluj-Turda și Hunedoara, prezidată de Iuliu Moldovan (președintele ASTRA și director al Institutului de Igienă de pe lângă Universitatea din Cluj-Sibiu) și Iosif Stoichiță (secretar de stat în cadrul Ministerului Sănătății), despre îmbunătățirea situației sanitare din Munții Apuseni⁷⁶.

Presa vremii relatează faptul că în primăvara anului 1944, Virgil Cenariu l-a operat pe fierarul Vasile Hoca din Războieni, victima unui accident feroviar în gara din acea localitate (important nod de cale ferată), acestuia fiindu-i amputat un picior de către o locomotivă, care făcea manevre⁷⁷.

La 27 mai 1944, Turda a primit vizita unui oaspete important, ministrul de interne, generalul Dumitru Popescu. Oficialul a fost întâmpinat de reprezentanții elitei locale: prefectul județului Cluj-Turda generalul Alexandru Vâlcu, primarul Turzii Iosif Chiorean, avocatul și profesorul universitar Valer Moldovan,

⁷² *Țara*, Sibiu, nr. 133, 17 septembrie 1941, p. 6.

⁷³ *Țara*, Sibiu, nr. 44, 25 februarie 1942, p. 3.

⁷⁴ *Monitorul Oficial*, nr. 48, 25 februarie 1942, p. 1300.

⁷⁵ *Țara*, Sibiu, nr. 443, 25 octombrie 1942, p. 6.

⁷⁶ *Argus*, București, nr. 9.098, 23 august 1943, p. 2.

⁷⁷ *Țara*, Sibiu, nr. 858, 9 aprilie 1944, p. 7.

protopopul ortodox Aurel Gliga, profesorul Petru Suci, medicii Virgil Cenariu și Pavel Sârbu și fostul prefect Ion Modrișan⁷⁸. Aceasta este și ultima informație cunoscută nouă despre medicul Virgil Cenariu.

Considerații finale

Medicul Virgil Cenariu a fost o personalitate medicală importantă a orașului Turda. Relevanța sa în istoria orașului este dată de activitatea și funcția pe care a deținut-o (cea de director al spitalului). Distinsul medic s-a implicat în viața socială a orașului de pe Arieș și a contribuit decisiv la reorganizarea sa pe baze românești a vieții medicale din orașul de pe Arieș, în perioada interbelică. El a fost un profesionist al domeniului medical, alinând suferințele multora.

Abrevieri bibliografice

- 1918 la români, vol. IX 1989 - *1918 la români. Documentele Unirii. Unirea Transilvaniei cu România 1 Decembrie 1918*, vol. IX, București, 1989
- Almanah 1924 - *Almanah Medical pe anul 1924*. Partea practică, Cluj 1924
- Anuarul 1920 - *Anuarul Liceului de Stat „Regele Ferdinand” din Turda pe anul școlar 1919-1920*, Blaj, 1920
- Cenariu 1947 - Virgil Cenariu „Procedurile Credé și Schultze”, în *Ardealul Medical*, nr. 6, iunie 1941, pp. 170-171
- Damó 1931 - Damó Jenő (szerkesztette), *Ki Kicsoda? Az Erdélyo és Bánsági Közelet Lexikonja*, Timișoara-Arad, 1931
- Karady, Nastasă 2004 - Victor Karady, Lucian Nastasă, *The University of Kolozsvár/Cluj and the Students of the Medical Faculty (1872-1918)*, Budapest/Cluj, 2004
- Lobonț 2009 - Gheorghe Lobonț (coordonator), *Colegiul Național Mihai Viteazul 1909-2009. Studiu monografic*, Turda, 2009
- Pavel 1928 - *Constantin Pavel, Școalele din Beiuș 1828-1928. Cu o privire asupra trecutului Românilor din Bihor*, Beiuș, 1928
- Quinlan 2008 - Paul D. Quinlan, *Regele Playboy. Carol al II-lea al României*, București, 2008
- Rad, Rad 2021 - Doina Rad, Ilie Rad, Nandra. *Un sat care alunecă-n uitare. File din monografia și din „romanul” satului*, Cluj-Napoca, 2021
- Ranglisten 1916 - *Ranglisten des Kaiserlich und Königlichen Heeres 1916*, Wien, 1916
- Ranglisten 1917 - *Ranglisten des Kaiserlich und Königlichen Heeres 1917*, Wien, 1917
- Ranglisten 1918 - *Ranglisten des Kaiserlich und Königlichen Heeres 1918*, Wien, 1918
- Schematismus 1912 - *Schematismus für das Kaiserliche und Königliche Heer und für die Kaiserliche und Königliche Kriegsmarine für 1912 Separatausgabe*, Wien, 1911
- Schematismus 1913 - *Schematismus für das Kaiserliche und Königliche Heer und für die Kaiserliche und Königliche Kriegsmarine für 1913 Separatausgabe*, Wien, 1912
- Schematismus 1914 - *Schematismus für das K. U. K. Heer und für die K. U. K. Kriegsmarine für 1914, amtliche ausgabe*, Wien, 1914
- Sigmirean 2000 - Cornel Sigmirean, *Istoria formării intelectualității românești din Transilvania și Banat în epoca modernă*, Cluj-Napoca, 2000
- SJCANR - Serviciul Județean Cluj al Arhivelor Naționale ale României, *Colecția Registre Parohiale de Stare Civilă (1700-1960)*, Protocolul botezaților Parohiei greco-

⁷⁸ *Universul*, București, nr. 152, 4 iunie 1944, p. 4.

catolice Coc/Pădureni (1876-1886); Protocolul botezaților, cununaților și morților
Parohiei greco-catolice Coc/Pădureni (1906-1915)
Suciu 1968 - Coriolan Suciu, *Dicționar istoric al localităților din Transilvania*, vol. II O-Z, Iași,
1968